

Briuselis, 2020 07 06
COM(2020) 286 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

**dėl užjūrio šalims ir teritorijoms pagal 11-ąją Europos plėtros fondą teikiamos
finansinės pagalbos įgyvendinimo 2019 m.**

Ivadas

Užjūrio asociacijos sprendimu¹ (UAS) nustatyta užjūrio šalių ir teritorijų (UŠT)², valstybių narių, su kurioms UŠT yra susijusios, ir Europos Sąjungos tarpusavio santykių teisinė sistema. Vadovaujantis Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV)³, Užjūrio asociacijos sprendimu siekiama remti darnų UŠT vystymąsi ir platesniu mastu skatinti Sąjungos vertybes.

Finansinė parama UŠT daugiausia teikiama iš Europos plėtros fondo (EPF); 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu UŠT iš 11-ojo EPF numatyta skirti 364,5 mln. EUR⁴.

Pagal UAS 91 straipsnį šioje ataskaitoje pateikiama svarbiausia informacija apie pažangą, padarytą 2019 m. įgyvendinant UŠT skirtus 11-ojo EPF išteklius.

UŠT skirti 11-ojo EPF finansiniai ištekliai

Pagal Užjūrio asociacijos sprendimo 2 priedą 11-ojo EPF ištekliai, UŠT skirti 2014–2020 m. laikotarpiu, paskirstyti taip:

- teritoriniai (dvišaliai) asignavimai – 229,5 mln. EUR;
- regioninis ir visų UŠT tarpusavio bendradarbiavimas – 100 mln. EUR;
- humanitarinė pagalba ir pagalba ekstremaliosios situacijos atveju – 21,5 mln. EUR;
- palūkanų subsidijų ir techninės pagalbos, susijusios su UŠT investicine priemone, finansavimas – 5 mln. EUR;
- studijos ir techninė pagalba – 8,5 mln. EUR.

Vadovaujantis Sprendime nustatytais kriterijais, **šešiolika UŠT laikomos tinkamomis gauti teritorinius asignavimus iš 11-ojo EPF**. Pažymėtina, kad pagal Sprendimą dėl Grenlandijos⁵ jai skiriamas tiesioginis finansavimas iš Sąjungos bendrojo biudžeto.

¹ Tarybos sprendimas 2013/755/ES dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos Sąjungos asociacijos.

² Iki 2020 m. sausio 31 d. ES UŠT buvo susijusios su keturiomis ES valstybėmis narėmis: Danija, Prancūzija, Jungtine Karalyste ir Nyderlandais. 25 ES UŠT buvo: Angilija, Aruba, Bermuda, Boneras, Britanijos Antarkties teritorija, Indijos Vandenyno Britų Sritis, Didžiosios Britanijos Mergelių Salos, Kaimanų Salos, Kiurasao, Folklendo Salos, Prancūzijos Polinezija, Prancūzijos Pietų ir Antarkties teritorijos, Grenlandija, Montseratas, Naujoji Kaledonija, Pitkerno Salos, Saba, Šv. Elenos Sala ir priklausomos teritorijos, Sen Martenas, Sen Pjeras ir Mikelonas, Sen Bartelemi, Sint Eustatijus, Pietų Džordžijos ir Pietų Sandvičo Salos, Terkso ir Kaikoso Salos, Volisas ir Futūna.

2020 m. sausio 31 d. Jungtinei Karalystei išstojus iš ES, liko 13 ES UŠT: Grenlandija (DK), Prancūzijos Polinezija (FR), Prancūzijos Pietų ir Antarkties teritorijos (FR), Naujoji Kaledonija ir priklausomos teritorijos (FR), Sen Bartelemi (FR), Sen Pjeras ir Mikelonas (FR), Volisas ir Futūna (FR), Aruba (NL), Boneras (NL), Kiurasao (NL), Saba (NL), Sint Eustatijus (NL), Sint Martenas (NL).

³ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo ketvirta dalis (OL C 326, 2012 10 26, p. 47).

⁴ Taryboje posėdžiavusių Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovų vidaus susitarimas dėl Europos Sąjungos pagalbos finansavimo pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą vadovaujantis AKR ir ES partnerystės susitarimu ir dėl finansinės paramos skyrimo užjūrio šalims ir teritorijoms, kurioms taikoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo ketvirtoji dalis (OL L 210, 2013 8 6, p. 1).

⁵ Tarybos sprendimu 2014/137/ES dėl Europos Sąjungos ir Grenlandijos bei Danijos Karalystės santykių 2014–2020 m. laikotarpiu 217,8 mln. EUR finansavimas skirtas Sąjungos ir Grenlandijos bendradarbiavimui abipusio intereso srityje.

Trijų regioninių programų tikslas – skatinti to paties regiono UŠT, kurių uždaviniai ir prioritetai panašūs, bendradarbiavimą. Veiksmams, kuriems skiriamas regioninis asignavimas, remiamas išsamų regioninių programų ir projektų, kuriais sprendžiami tokie uždaviniai, rengimas ir įgyvendinimas. Palaikant bendradarbiavimą su kaimyninėmis Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis ir (arba) trečiosiomis šalimis, taip pat su atokiausiais ES regionais, skatinama naudotis kitais finansavimo šaltiniais, įskaitant kitas Europos Sąjungos finansines priemones.

Be teritorinių ir regioninių programų, pagal **teminę programą** – vienintelę visoms UŠT skirtą programą pagal 11-ąją EPF – skatinamas visų UŠT tarpusavio bendradarbiavimas.

UŠT skirtų 11-ojo EPF išteklių programavimo procesas

Užjūrio asociacijos sprendimo ketvirtoje dalyje nustatytas **UŠT skirtas specialus programavimo procesas**. Priešingai nei AKR valstybių grupės atveju, programavimas grindžiamas ne nacionalinėmis orientacinėmis programomis, o vieno etapo procesu, per kurį parengiamas programavimo dokumentas, kurį sudaro dvi dalys: a) ES atsakomųjų veiksmų strategija (A dalis) ir b) veiksmų dokumentas (B dalis). Kiekvienos UŠT programavimo dokumentui, kuriame išdėstomos ir strateginės gairės, ir išsamūs programų planai, patvirtinti priimamas tik vienas oficialus Komisijos sprendimas.

Parama biudžetui yra pagrindinis teritorinių asignavimų teikimo UŠT būdas (iki šiol trylika iš šešiolikos UŠT gauna paramą biudžetui iš EPF). Taip įtvirtinama teigiama tendencija atsisakyti projektais pagrįstos tvarkos, kurios anksčiau laikytasi keliuose UŠT. Parama biudžetui yra veiksmingas būdas daugelį sričių apimančioms ilgalaikėms ir struktūrinėms problemoms spręsti ir konstruktyviam dialogui politikos klausimais palaikyti.

UŠT ir toliau tenka pagrindinė atsakomybė už programavimo dokumentų rengimą, įskaitant prioritetus, kuriais grindžiamos jų strategijos, ir už būtinų konsultacijų vietas lygmeniu rengimą. Pagal UAS 81 straipsnį UŠT prašymu joms buvo suteikta galimybė gauti techninę pagalbą, padėsiančią UŠT programavimo proceso metu.

Padėtis 2019 m.

a) 11-ojo EPF teritorinis įgyvendinimas

Dėl visų susijusių šalių bendro dalyvavimo geresnis koordinavimas ir dialogas padėjo 2019 m. užtikrinti pažangą 11-ojo EPF programavimo srityje. 2019 m. priėmus programavimo dokumentus, skirtus Arubai ir Bonerui, **14 iš 16 UŠT, gaunančių EPF asignavimus, programavimo procesas jau yra baigtas**⁶. Kalbant apie faktinę finansinę paramą, 2019 m. pagal 11-ąją EPF UŠT išmokėta 40,7 mln. EUR (žr. I priedą). 2019 m. tęstas programavimo procesas Kiurasao (16,95 mln. EUR) ir Sint Martene (7 mln. EUR), planuojama priėmimo data – 2020 m.

Įgyvendinimas 2019 m.:

Karibų jūros regionas

- **Švietimo** sektoriuje pagal **Angilijai** skirtą paramos biudžetui programą buvo patvirtintas tvarus sektoriaus finansavimo planas, užbaigta rengti nacionalinė kvalifikacijų sandara ir nustatyti šeši atskirų mokyklų plėtros planai (išmokėta trečioji fiksuota dalis (2,45 mln. EUR), taip pat pirmoji ir antroji kintamos dalys (atitinkamai 0,75 ir 1,05 mln. EUR)). Be to, 2019 m. vasario mėn. **Aruba** priėmė programavimo dokumentą (13,05 mln. EUR), skirtą švietimo programai, kuria siekiama ugdyti techninius įgūdžius siekiant

⁶ 2019 m. vasario mėn. buvo priimtos Arubos ir Bonero teritorinės programos (atitinkamai 13,05 mln. EUR ir 3,95 mln. EUR).

novatoriško darnaus vystymosi. **Terkso ir Kaikoso Salos** tęsė programos, kuria siekiama techninį ir profesinį rengimą ir mokymą labiau pritaikyti prie darbo rinkos poreikių, įgyvendinimą.

- Pastebima pažanga taip pat padaryta **tvaraus augimo** srityje vykdant **Montseratui** skirtą paramos biudžetui programą, pagal kurią išmokėta antroji fiksuota dalis (2 mln. EUR) ir pirmoji kintama dalis (2 mln. EUR). Įgyvendinant šią paramos biudžetui programą skatinamas vystymasis tokiose srityse kaip atsinaujinančioji energija ir turizmas.
- Priėmus 11-ojo EPF programavimo dokumentą, **Bonere pradėta teikti jaunimui skirta biudžeto parama** (3,95 mln. EUR). Ja siekiama gerinti jaunimo sveikatą, suteikti daugiau galimybių įsidarbinti ir užtikrinti aukštesnį gyvenimo lygį.
- Kaip pagalba po nepaprastosios padėties, susijusios su 2017 m. uraganais, dėl kurių nukentėjo Karibų jūros regiono UŠT, **Didžiosios Britanijos Mergelių Saloms** iš B finansinio paketo⁷ 2 mln. EUR skirti **atsparumui** didinti.

Ramiojo vandenyno regionas

- Tvaraus **turizmo** srityje **Prancūzijos Polinezija** padarė pažangą įgyvendindama savo sektorių politiką, vykdydama tvaraus turizmo strategiją; taip sudarytos sąlygos išmokėti antrąją fiksuotą dalį (7,4 mln. EUR). **Pitkernas** taip pat tęsė savo strateginio vystymosi plano įgyvendinimą skatindamas turizmą ir pasinaudojo pirmąja 1 mln. EUR fiksuota dalimi. Pradėta teikti nauja laivybos paslauga ir keleivių skaičius gerokai padidėjo.
- **Užimtumo sektoriuje Naujoji Kaledonija** toliau dėjo pastangas, kad būtų sudaryta daugiau galimybių dalyvauti mokymo programose ir gerinti užimtumo ir mokymo rodiklius. Numatytos 2018 m. dalys (antroji fiksuota dalis – 4 mln. EUR ir pirmoji kintama dalis – 2 mln. EUR) buvo išmokėtos 2019 m. pradžioje. Be to, 2019 m. pabaigoje buvo išmokėta trečioji fiksuota dalis (5 mln. EUR) ir antroji kintama dalis (3 mln. EUR).
- Kalbant apie **skaitmeninę plėtrą**, **Volisas ir Futūna** toliau darė pažangą įgyvendindami savo skaitmeninę strategiją ir diegdami paslaugas, susijusias su Tui-Samoa plačiajuosčiu kabeliu⁸, kuriuo užtikrinamas spartusis plačiajuostis ryšys.

Kitos UŠT

- **Folklando Salose** pagal 11-ąją EPF įgyvendinama **junglumo** programa. 2019 m. padaryta pakankama pažanga įgyvendinant jų nacionalinį infrastruktūros planą ir rekonstruojant orlaivius. Išmokėta antroji fiksuota dalis (1 mln. EUR) ir pirmoji kintama dalis (0,75 mln. EUR). **Šv. Elenos Sala**, kurioje pagal 11-ąją EPF taip pat įgyvendinama junglumo programa, 2019 m. padarė didelę pažangą įgyvendindama savo skaitmeninę strategiją.

⁷ Skyrus šį asignavimą B finansinio paketo likutis (pagal 2013 m. Asociacijos sprendimo II priedą numatyta pradinė suma – 21,5 mln. EUR) 2019 m. pabaigoje yra 6,45 mln. EUR.

⁸ Tui-Samoa jūrinis kabelis jungia Apiją (Samoa) ir Suvą (Fidžis); sausumos stotys įrengtos Savajuje, Savusavu, Volise ir Futūnoje.

- Kalbant apie **turizmą**, 2019 m. **Sen Pjere ir Mikelone** užbaigta paramos biudžetui programa, išmokant ketvirtąją fiksuotą dalį (3,25 mln. EUR) ir antrąją kintamą dalį (3,25 mln. EUR). Pažanga turizmo ir jūrų transporto sektoriuose buvo akivaizdi – tai rodo gerokai padidėję apgyvendinimo pajėgumai ir patikimesnės laivybos paslaugos tarp Sen Pjero, Mikelono ir Niufaundlando (Kanada).

Paramos biudžetui programos apskritai ir visus metus skatino su UŠT šalimis partnerėmis palaikyti nuolatinį politinį dialogą dėl makroekonominės padėties, viešųjų finansų valdymo ir sektoriaus politikos.

2019 m. buvo visapusiškai sutelkta **techninė pagalba**, skirta padėti leidimus suteikiantiems teritorijos ir regiono pareigūnams dalyvauti programavimo procese. 2019 m. pabaigoje buvo sudaryta sutarčių dėl techninės pagalbos arba tyrimų, kuriais siekiama nustatyti UŠT programavimo dokumentus, sektorines strategijas arba užtikrinti UŠT tinkamumą gauti paramą biudžetui; bendra išmokėta suma pagal 11-ojo EPF techninio bendradarbiavimo II ir III priemones – 1 592 672,72 EUR.

b) Regioninis bendradarbiavimas pagal 11-ąjį EPF

2019 m. didelė pažanga padaryta 11-ojo EPF regioninių UŠT programų srityje:

- **Ramiojo vandenyno** regione pagal regioninę programą PROTEGE (prancūzų k. *Projet régional océanien des territoires pour la gestion durable des écosystèmes*, Regioninis vandenyno teritorijų ekosistemų tvaraus valdymo projektas, kurio biudžetas – 36 mln. EUR) remiamas tvarus ir atsparus regiono vystymasis saugant biologinę įvairovę ir atsinaujinančius gamtos išteklius. Ši programa grindžiama pagal 10-ąjį EPF vykdoma regionine programa INTEGRE (prancūzų k. *Initiative des territoires pour la gestion régionale de l'environnement*, Teritorinė regioninio aplinkos valdymo iniciatyva, kurios biudžetas – 12 mln. EUR), kuria remiamas integruotas pakrančių zonų valdymas ir glaudesnis regionų tarpusavio bendradarbiavimas darnaus vystymosi srityje. Pirmoji išmoka (6,8 mln. EUR) išmokėta 2018 m. gruodžio mėn. 2019 m. buvo suburta darbo grupė ir nustatyti 4 darbo prioritetai (žemės ūkis, žuvininkystė, vandens ištekliai ir invazinės rūšys); pirmasis iniciatyvinio komiteto posėdis įvyko 2019 m. liepos mėn.
- **Karibų jūros** regiono programa „Resembid“ (anglų k. *Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity Regional Programme*, Atsparumas, tvari energetika ir jūrų biologinė įvairovė, biudžetas – 40 mln. EUR) siekiama sustiprinti aplinkos atžvilgiu tvarų ekonomikos vystymąsi, daugiausia dėmesio skiriant atsparumui, tvariai energetikai ir jūrų biologinei įvairovei. Tikslas – atnaujinti pasenusią infrastruktūrą ir padidinti jos energijos vartojimo efektyvumą, stiprinti jūrų biologinės įvairovės apsaugą ir užtikrinti tausų valdymą, tobulinti gebėjimą prisitaikyti prie ekstremalių ir pasikartojančių gamtos reiškinių. 2019 m. išmokėta 3,62 mln. EUR.
- **Indijos vandenyno** regionine programa (prancūzų k. *Programme Régional d'appui dans le secteur de l'observation, de la gestion et de la préservation des écosystèmes terrestres et marins*, Regioninė paramos programa sausumos ir jūrų ekosistemų stebėjimo, valdymo ir išsaugojimo srityje, kurios biudžetas – 4 mln. EUR) siekiama pagerinti sausumos ir jūrų ekosistemų priežiūrą ir stebėjimą Prancūzijos pietinėse ir Antarkties srityse, atkurti ekosistemas ir sustiprinti poveikio prevencijos mechanizmus. 2019 m. liepos mėn. pasirašytas įgaliojimo susitarimas su Prancūzijos vystymosi agentūra (prancūzų k. *Agence Française de Développement*) ir išmokėta 1,4 mln. EUR.
- Kalbant apie **11-ojo EPF visų UŠT teminę programą** (17,8 mln. EUR), programavimo dokumentas buvo priimtas 2019 m. kovo mėn. Pagrindinis šios programos komponentas –

tausus gamtos išteklių naudojimas; į ją taip pat įtraukti kiti elementai, pvz., tausi energetika ir klimato kaita (įskaitant nelaimių rizikos mažinimą). Sutartį su pasirinkta įgyvendinančiąja agentūra planuojama pasirašyti 2020 m.

Galiausiai 2019 m. ES parėmė **Užjūrio šalių ir teritorijų asociaciją (UŠTA) skirdama dotaciją veiklai** (550 000 EUR). Šis finansavimas asociacijai padėjo tinkamiau vykdyti įgaliojimus, visų pirma koordinuoti UŠT partnerių veiklą siekiant palengvinti dialogą su ES, skatinti partnerystę ir remti kolektyvinį jos narių darbą keliose ES ir UŠT asociacijos abipusio intereso srityse.

c) Institucijų dialogas

Asociacijos sprendime nustatytos trys dialogo institucijos:

UŠT ir ES forumas

2019 m. kovo mėn. Prancūzijos Polinezijoje įvyko 17-asis ES ir UŠT forumas, kuriame dalyvavo UŠT ir valstybių narių aukšto lygio atstovai, o forumo pirmininko pareigas atliko už tarptautinį bendradarbiavimą ir vystymąsi atsakingas Komisijos narys Nevenas Mimica.

17-ojo UŠT ir ES forumo išvadose ES, UŠT ir valstybės narės, su kuriomis UŠT yra susijusios, pripažino, kad 2019 m. buvo svarbūs UŠT ir ES santykių ateitį nulemsiantys metai, kuriais vyko derybos dėl naujojo UAS, 2021–2027 m. ES daugiametės finansinės programos, „Brexit’o“ proceso ir sistemos nustojus galioti Kotonu susitarimui.

Forumo metu **politiniu lygmeniu buvo surengti trišaliai susitikimai** (2019 m. kovo 1 d.), kuriuose dalyvavo valstybių narių, su kuriomis UŠT yra susijusios, atstovai (įskaitant Prancūzijos užjūrio ministrą), UŠT delegacijų vadovai ir Komisijos narys; šie susitikimai suteikė galimybę aptarti UŠT ir ES partnerystę po 2020 m. Taip pat buvo surengtas **techninis seminaras „Darnus vystymosi pasitelkiant regioninį bendradarbiavimą“**. Tai buvo puiki galimybė aptarti UŠT vaidmenį, kurį jos galėtų atlikti stiprinamos regioninį bendradarbiavimą kaimyninėse šalyse.

Trišalės konsultacijos (trišaliai susitikimai)

2019 m. Briuselyje (balandžio, liepos, spalio mėn.) buvo surengti **trys trišaliai Komisijos atstovo (atlikusio pirmininko pareigas), UŠT atstovų ir valstybių narių, su kuriomis jos yra susijusios, susitikimai**, kuriuose buvo sudaryta galimybė palaikant dialogą keistis aktualia informacija, svarstyti prioritetines bendro intereso temas ir stebėti asociacijos sprendimo įgyvendinimo pažangą.

Partnerystės darbo grupės

2019 m. liepos mėn. įvyko **Aplinkos, klimato kaitos ir tvarios energetikos** partnerystės darbo grupės posėdis, kuriame visų pirma buvo keičiamasi informacija apie įvairius aspektus, susijusius su ES vandenynų, BEST ir LIFE programų politika ir iniciatyvomis.

Institucinę struktūrą ir dialogo institucijas 2019 m. papildė **trys UŠTA, padedant Komisijai, surengti renginiai**. Spalio mėn. Briuselyje buvo surengta **konferencija „Nuo ašigalių iki atogrąžų. UŠT mėlynasis kraštovaizdis“**, po kurios buvo pasirašyta **UŠT deklaracija dėl vandenynų**, kurioje pabrėžiamas jų išipareigojimas saugoti vandenynus ir puoselėti su jais susijusias socialines ir ekonomines vertybes. 2019 m. gruodžio mėn. **surengtas seminaras tvarios energetikos tema**. Seminare UŠT energetikos techniniai ekspertai ir Komisija aptarė šią bendro intereso temą. UŠT pristatė pažangą, padarytą įgyvendinant 2015 m. pasirašytą Energetikos veiksmų planą. Galiausiai 2019 m. gruodžio mėn. UŠTA surengė **praktinį**

seminarą ES programų tema, kuriame buvo dalijamasi informacija apie ES programas ir UŠT finansavimo galimybes.

d) Europos investicijų bankas

Pagal UAS UŠT finansinė parama teikiama pasitelkiant Europos investicijų banko (EIB) 2014–2020 m. valdomus finansinius mechanizmus pagal 3-ąjį finansinį protokolą: UŠT investicinę priemonę (dabartinė parama — 48,5 mln. EUR), palūkanų subsidijų ir techninės pagalbos finansavimą (5 mln. EUR) ir EIB nuosavus išteklius (iki 100 mln. EUR).

Pagal **EIB UŠT investicinę priemonę** 2019 m. liepos mėn. buvo pasirašyta sutartis dėl vienos naujos operacijos, skirtos Naujajai Kaledonijai (24 mln. EUR), siekiant finansuoti įmonių, įsikūrusių atokiose vietovėse, ir labai mažų įmonių pasiskolintas lėšas. Šiuo metu vykdomos kitos operacijos, kurių bendra suma 2019 m. pabaigoje buvo 85,39 mln. EUR. Ši suma viršija pradinio kapitalo sumą, nes tai yra apyvartinis fondas ir kai kurios grįžtamosios lėšos buvo vėl paskolintos.

Kalbant apie **palūkanų normų subsidijų ir techninės pagalbos** finansinį paketą, 2019 m. EIB pasirašė 4,25 mln. EUR vertės sutartį dėl Sint Marteno oro uosto veiklos (žr. toliau).

Pagal **EIB nuosavų išteklių, skirtų UŠT**, programų paketą 2019 m. gruodžio mėn. EIB pasirašė 44,3 mln. EUR vertės sutartį dėl Sint Marteno oro uosto atstatymo po uragano.

Kalbant apie likusias lėšas, projektai stebimi siekiant iki 2020 m. pabaigos visapusiškai panaudoti turimas lėšas.

Ateities planai

2020 m. bus svarbūs UŠT ir ES santykių ateitį nulemsiantys metai; tikimasi, kad bus užbaigtos derybos dėl pasiūlymo dėl naujojo asociacijos sprendimo, įskaitant Grenlandiją, susijusio su 2021–2027 m. ES daugiamete finansine programa. Tai taip pat bus labai svarbūs metai, kuriais vyks derybos dėl programos nustojus galioti Kotonu susitarimui ir dėl Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės. Be to, 2020 m. Jungtinė Karalystė išstos iš ES, o tai turės įtakos UŠT grupei.

Šiomis aplinkybėmis bus itin svarbu palaikyti tvirtą dialogą su UŠT. Šio proceso metu UŠT asociacija ir UŠT bus nuolat remiamos taikant techninio bendradarbiavimo priemonę.

Galiausiai 2020 m. bus svarbu pasiekti pažangos dėl pirmiau minėtų dviejų likusių teritorinių programų programavimo, kad jos būtų priimtose iki 2020 m. pabaigos ir kad būtų užtikrintas viso UŠT skirtas finansinio paketo įsipareigojimas pagal 11-ąjį EPF.